

Årsmelding og regnskap for Engerdal fjellstyre 2019

Fjellstyrets sammensetning og fjellstyrets virke

Engerdal fjellstyre har i 2019 bestått av følgende styremedlemmer:

	<u>Faste medlemmer:</u>	<u>Personlige varamedlemmer:</u>
Styreleder	Halvor Hansson (bruksrett som jordbruker)	Halvard Nilsen
Nestleder	Reidar Åsgård (bruksrett som jordbruker)	Kjell Erik Joten
Styremedlem	Lena Øien (jakt, fiske og friluftsliv)	Liv Karin Knutsen
Styremedlem	Monica Bye Spånberg (jakt, fiske og friluftsliv)	Per Inge Trøan Sømåen
Styremedlem	Ristin Mortensson (bruksrett som reindriftsutøver)	Lars Ivar Danielsen

Etter kommunevalget oppnevnte Engerdal kommune den 12. november nye medlemmer til Fjellstyret. Det nye styret trådte i kraft fra og med fjellstyrets møte den 17. desember og har følgende sammensetning:

	<u>Faste medlemmer:</u>	<u>Personlige varamedlemmer:</u>
Styreleder	Ristin Mortensson	Ståle Sømåen
Nestleder	Reidar Åsgård	Kjell Erik Joten
Styremedlem	Lena Øien	Liv Karin Knutsen
Styremedlem	Halvor Hansson	Terje Langfloen
Styremedlem	Lars Ivar Danielsen	Dan Rickhard Mortensson

Fjellstyrets møtevirksomhet:

Det er i 2019 avviklet 9 fjellstyremøter og 1 arbeidsmøte. Det er behandlet 87 bokførte saker, noe som er en betydelig nedgang fra i fjor da det ble behandlet 105 saker. I tillegg til de bokførte sakene kommer drøftingssaker, orienteringer, befaringer og annen møtevirksomhet innen de ulike områder fjellstyret har ansvaret for.

Oversikt over antall behandlede saker innen forskjellige saksområder:

Organisasjon og administrasjon	9*
Økonomi (inkl. tilskuddsaker)	25
Stillinger og personell	2
Arealdisponering	22
Natur/friluftsliv/verneområder	17
Skogbruk	1
Jakt og fiske	10
Annen næringsvirksomhet	1

*8 av sakene innen kategorien Organisasjon og administrasjon er godkjenning av møteinnkallinger og møteprotokoller.

Eksempler på viktige saker som er behandlet

- Budsjett, årsmelding og regnskap for fjellstyret.
- Kvoter og forvaltning av storvilt, småvilt og fisk.
- Uttalelser til planer, forskrifter og lovutkast
- Søknader angående diverse grunndisponeringer og tiltak i allmenningen, herunder tilleggsjordsaker.
- Økonomisk støtte til næringstiltak og allmennyttige formål m.m. på allmenningen.

Fjellstyrets var representert på fagdag og årsmøte i Fjellstyresammenslutningen for Hedmark/Sør-Trøndelag på Røros 13. mars. Fjellstyret har også i virksomhetsåret 2019 engasjert seg i ulike saker vedrørende jakt, fiske og arealdisponeringer på statsallmenningen i Engerdal. Fjellstyret har deltatt på dialogmøter og befaringer i forbindelse med dette. Fjellstyret har i flere år vært engasjert i skogbruket på statsallmenningen, og har i virksomhetsåret bl.a. vedtatt egne retningslinjer for skogbruket i statsallmenningen.

Fjellstyrets bidrag til næringsformål og allmenntilrette formål m.m. 2019:

Fjellstyret har i en årrekke vedtatt et eget bidragsbudsjett i tillegg til driftsbudsjett. Gjennom bidragsbudsjettet bevilger fjellstyret tilskudd til ulike næringsformål og allmenntilrette formål på statsallmenningen. Bidragsbudsjettet er hjemlet i fjellovens § 11, siste avsnitt: "Fjellstyret avgjer ved vektak korleis overskot i fjellkassa skal nyttast. Er overskotet større enn det som trengst til tiltak innan allmenningen, kan det av det overskytande løyvast midler til føremål som tek sikte på å styrkje næringsgrunnlaget i dei bygdene som har rett til allmenningsbruk. Med samtykke frå departementet kan det òg løyvast midlar til allmenntilrette føremål i desse bygdene." " I sak 102.18, hvor bidragsbudsjett for 2019 ble behandlet, vedtok fjellstyret å avsette kr 714 000,- til bidrag. Sammen med ledige midler fra tidligere år var disponibelt beløp kr 916 000,- hvor av kr 198 000 ble øremerket til næring reiseliv, kr 208 000,- til storfehold, kr 78 000,- til småfehold, kr 168 000,- til reindrift, kr 90 000,- til næringsfiske og kr 180 000,- til allmenntilrette formål m.m.

Tabell 1 viser oversikt over de søknadene om tilskudd som fjellstyret har behandlet i forhold til vedtatt bidragsbudsjett for 2019 og utfallet av behandlingen. Innvilgede tilskudd spesifiseres også i egen note i regnskapet. Til sammen i 2019 ble det bevilget og utbetalt kr 549 288,- til næringsformål. Det ble bevilget og utbetalt kr 196 000,- til allmenntilrette formål mm.

Tabell 1: Oversikt over søknader fjellstyret har behandlet i forhold til vedtatt bidragsbudsjett for 2019 og utfallet av behandlingen.

Sak	Navn på søker – formål	Innvilget / ikke innvilget	Næring	Allmenntilrette formål m.m.
10.19	Destinasjon Femund Engerdal : markedsføring fiske og friluftsliv	Innvilget	Kr 198 000,-	
11.19	AS Fæmund: mudring ved Buvika Brygge	Utsatt		
12.19	Femundselva Historielag: Ådalskioia	Innvilget		Kr 59 000,-
13.19	Drevsjø Stedsgruppe: prep. skiløyper	Innvilget		Kr 12 000,-
14.19	Sølen Løype og fritidsservice: prep. skiløype	Innvilget		Kr 28 000,-
15.19	Sømådal løypeservice: prep. skiløyper	Innvilget		Kr 57 000,-
16.19	Sølen Alpínsenter: Driftsbidrag/sponsing	Avslag		
26.19	Søre Elvdal Vel: prep. skiløype	Avslag		
54.19	Etablererstipend: Per Inge T. Sømåen	Innvilget	Kr 34 667,-	
55.19	Etablererstipend: Vegard Drevsjømoen	Innvilget	Kr 34 667,-	
56.19	Etablererstipend: Tore Omang	Innvilget	Kr 34 667,-	
57.19	Etablererstipend: Per M. Grøndalen	Innvilget	Kr 34 667,-	
58.19	Etablererstipend: Hågen Bentzen	Innvilget	Kr 34 667,-	
59.19	Etablererstipend: Sebastian J. Langsjøvold	Innvilget	Kr 17 400,-	
60.19	Etablererstipend: Martin Waldal jr.	Innvilget	Kr 36 000,-	
61.19	Etablererstipend: Gudmund Waldal	Innvilget	Kr 36 000,-	
62.19	Etablererstipend: Henning Søndmør	Avslag		
63.19	Etablererstipend: Fanny Tollebeke	Innvilget	Kr 34 667,-	
102.18	Tilskudd til sikfiskere på statsallmenningen	Innvilget	Kr 53 886,-	
102.18	Vegvedlikehold på statsallmenningen	Innvilget		Kr 40 000,-
Sum			Kr 549 288,-	Kr 196 000,-

Fjellstyrets ansatte og den daglige drift

Ansatte pr 31.12.2019:

Daglig leder: Ole Opseth, 100 % stilling
Kontomedarbeider: Merete Trangsrud, 100 % stilling
Fjelloppsyn: Bjørnar Johnsen, 100 % stilling
Jan Nordvålen, 100 % stilling
Tore Stengrundet, 50 % stilling
Settefiskanlegg.: Rune Høiberget, timebasis
Sommervikarer: Arne Elgaaen, Anstein Felde Johansen og Jonas Martinsson

Engasjement: Martin Røsand

Regnskap/økonomi: Jon Trygve Simensen, Vekstra Engerdal SA, Grubbveien 1, 2443 DREVSJØ

Revisor: Stein Karlsen, Revisorsenteret Trysil, Storvegen 21, 2420 TRYSIL

Arbeidsmiljø og HMS:

Engerdal fjellstyre hadde i 2019 et sykefravær (egen sykdom og syke barn) på 13 % (4% i 2018). Årsaken til oppgangen er at det i år har vært en del graderte sykmeldinger og sykmeldinger over lengre perioder. Det er viktig å fokusere på arbeidsmiljø og sikkerhet. De av fjellstyrets ansatte som arbeider ute, har en arbeidshverdag der en ofte må ta vurderinger i forhold til å ivareta egen sikkerhet på en god måte. Det er således viktig at fjellstyret har gode HMS-rutiner. Fjellstyret hadde en liten ulykke med skade på utstyr i 2019, ingen skader på personell.

Likestilling og inkludering:

Kjønnsfordelingen blant fjellstyrets ansatte er skjev ved at kun en av fjellstyrets seks faste ansatte er kvinner. I 2019 var heller ingen av sommervikarene kvinner. Fjellstyret vil ved fremtidige ansettelsler, både midlertidige og faste stillinger, sørge for at kandidatene stiller likt uavhengig av kjønn og etnisitet.

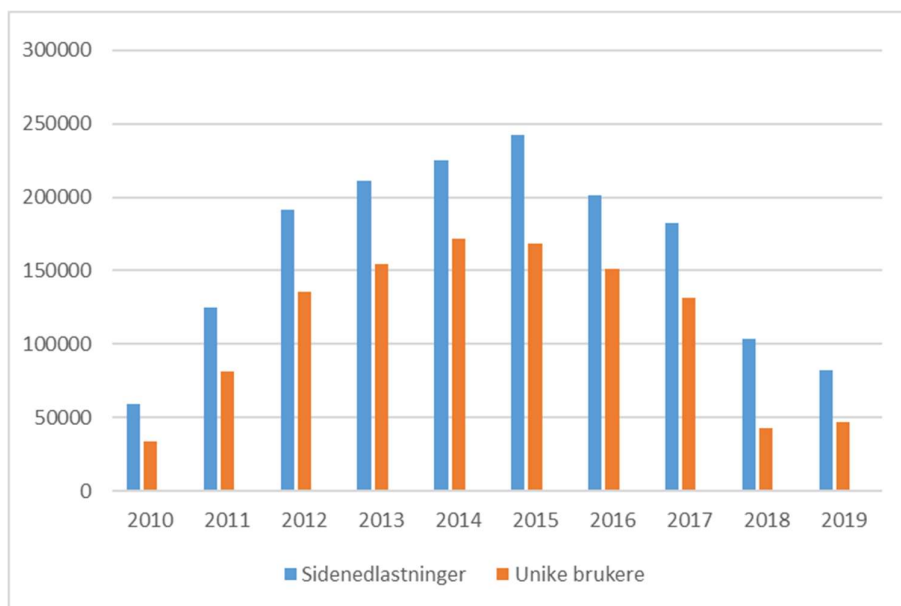
Oversikt over den administrative virksomhet:

Forberedelse av saker for behandling i fjellstyret, oppfølging av vedtatte saker og deltakelse på møter i ulike fora er viktige arbeidsområder. Administrasjonen har ansvaret for fjellstyrets daglige virksomhet herunder administrering, markedsføring og omsetning. Det kan her nevnes: fiske, elgjakt, rådyrjakt, beverjakt, småviltjakt, vandreplasser for bikuber, trening/jaktprøver for hunder, dekormoseavtaler og tilrettelegging for allsidig friluftsliv. Administrering av jakt – og fiskekort er en betydelig oppgave. Andre administrative gjøremål som kan nevnes er utforming av søknader, innhenting av nødvendige tillatelser, samt skriving av rapporter og føring av statistikk for fjellstyrets ulike virksomheter. Fakturering, samt administrering av inn- og utbetalinger er også en stor del av arbeidsoppgavene i administrasjonen. Det å pleie kontakt med eksterne oppdragsgivere angående salg av tjenester blir også prioritert.

Markedsføring:

Fjellstyrets administrasjon har også i 2019 jobbet med profilering og markedsføring gjennom fjellstyrets hjemmeside, facebookside og instagramprofil på internett. Vi fikk høsten 2017 ny leverandør av hjemmeside og derav nye sider med nytt design, og erfaringene med den nye løsningen er gode. Både i forhold til å yte service ovenfor statsallmenningens mange brukere, formidle fjellstyrets tilbud og virksomhet, markedsføre Femund Engerdal som attraktivt reisemål, samt å stimulere til jakt, fiske og aktivt friluftsliv, synes satsingen viktig. Responsen er god, og sidene fungerer nå som en utmerket kommunikasjonskanal til fjellstyrets mange jegere og fiskere. Antallet besøk på siden har de siste årene gått noe ned, det samme har antallet unike brukere og antallet tilbakevendende brukere av siden. Statistikken viser at for 2019 har hjemmesiden hatt 47 300 unike brukere, noe som gir et daglig gjennomsnitt på 130. Dette er en oppgang på ca 1,5 % fra i fjor. Det er gledelig at vi nå har en liten oppgang i besøk på hjemmesiden etter flere år med nedgang. Årsaken til nedgangen i trafikken på hjemmesiden de senere årene kan være flere. Dels er det ikke publisert like mange nyhetssaker som tidligere, og dels kan andre kanaler som Facebook ha overtatt noe av trafikken på hjemmesiden. En av hovedgrunnene til at det er mindre saker på hjemmesiden, er at vi får inn mindre tips om saker fra publikum. Også her har sosiale medier tatt over slik at behovet for publisering via våre sider ikke er like stort. Det er dessuten ikke vært lagt opp til søknad på jaktkort via hjemmesiden de siste åra. Dette har tidligere år vært en betydelig årsak til at publikum besøker fjellstyrets hjemmeside. Fjellstyret benytter Inatur.no som salgsportal, og denne tjener også som markedsføringskanal. Det samme gjør Fishspot.no som viser fram variasjonen i fiskemulighetene i statsallmenningen også i utlandet.

Ellers kan det nevnes at fjellstyret også i 2019 var godt synlige i media gjennom reportasjer i jakt- og fiskeblader, både i Norge og utlandet, en rekke oppslag i lokalavisene og enkeltoppslag i riksdekkende media. Vi har gjennom året hatt besøk av flere journalister. Engerdal fjellstyret var representert på De Nordiske Jakt- og Fiskedager på Skogmuseet i Elverum.

Figur 1: Oversikt over sidedlastninger og unike brukere på Engerdal fjellstyrets hjemmeside i 2010 (59359/33540), 2011(125054/81078), 2012 (191401/136006), 2013 (211382/154664, 2014 (224929/171916), 2015 (241919 /168492, 2016 (201552/151429,) 2017 (182100/131286), (2018 (103497/42979) og (2019 82300/47300).

Fiske

Fiske er klart den største aktiviteten for reiselivet i Femund Engerdal, og også den største inntektskilden fjellstyret har. Fjellstyret har utvilsomt en viktig rolle og et stort ansvar dersom Femund Engerdal skal beholde og utvikle sitt omdømme som et fiskeeldorado.

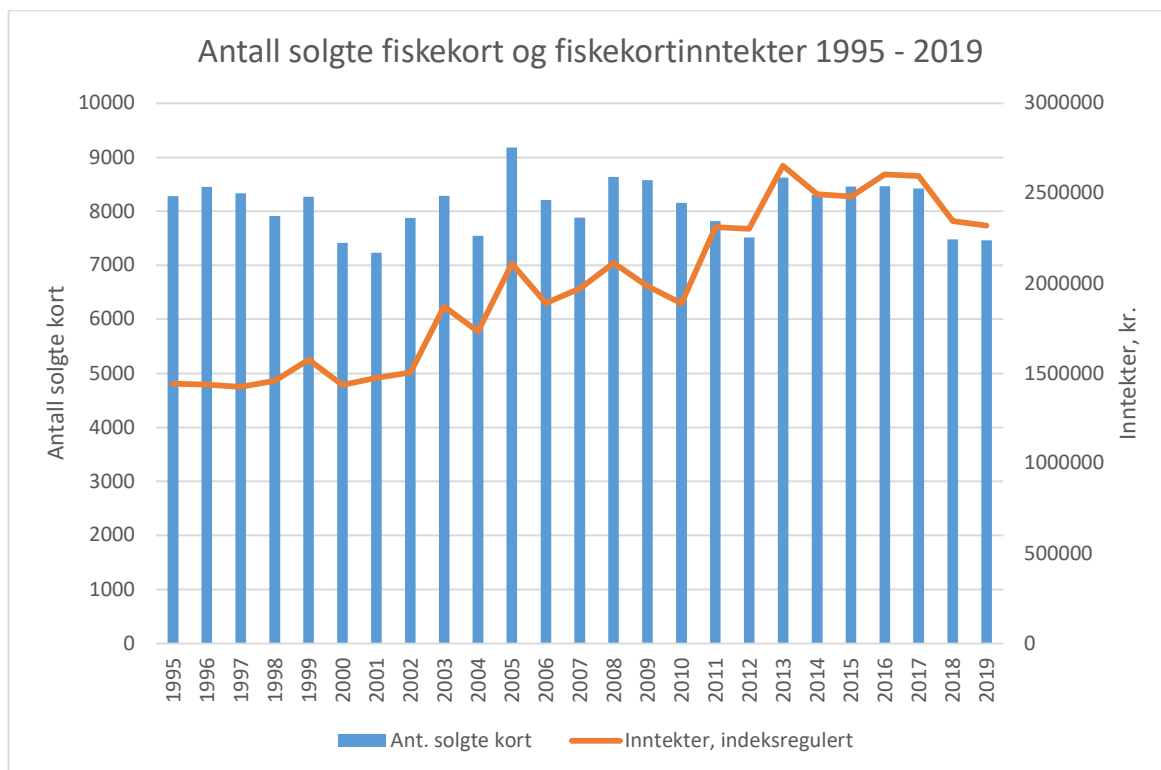
Ordningen med et felles fiskekort for hele Engerdal kommune med unntak av Isteren, Ormutusjøen, Svalsjøen, Sylens private område, Hundsjøen og Store Hyllsjøen, har blitt videreført også i 2019. Nye avtaler er nå inngått med de private grunneierne sør i kommunen som gjelder fram til og med 2023.

Fjellstyret har ca 20 utsalgssteder for fiskekort. Kortselgerne fikk i 2019 en provisjon på 12 % av total omsetning. I tillegg til kontantsalg hos butikker, bensinstasjoner, overnattingsbedrifter og privatpersoner selges fiskekort via nettportalen Inatur med en provisjon på 10 %. Kortene selges også gjennom en SMS-løsning. Tilgjengeligheten for fiskekortet må derfor sies å være bra.

Siste år var fiskekortsalget på 7461 (7478 solgte kort i 2018). Figur 2 viser utviklingen i fiskekortsalget fra 1991 og fram til i dag. Antallet solgte kort var atskillig høyere på begynnelsen av 1990-tallet enn det er i dag. Antallet solgte kort har de siste 15 - 20 åra variert mellom rundt 7400 til 8600 kort, noe som kan betraktes som relativt stabilt. Legger en inntektene til grunn, ser en at disse har økt betydelig, spesielt etter år 2001, selv om kortsalget er relativt stabilt. Samlet fiskekortinntekt regnskapsført i 2019 var kr 2 320 036,- (kr 2 294 351,- i 2018). Utviklingen i antall solgte fiskekort og fjellstyrets fiskekortinntekter (indeksregulert) framgår av figur 2.

Fiskekortprisene i 2019 var:

Utenbygdsboende:	Årskort kr 650,-, ukekort kr 360,-, 3-døgn kr 240,-, 1-døgn kr 120,-.
Familiekort utenbygds:	Årskort kr 1050,-, ukekort kr 600,-, 3 døgn kr 360,-, 1 døgn kr 190,-.
Innenbygdsboende:	Hele området: Årskort kr 330,-, ukekort kr 180,-, døgnkort kr 60,-.
	Kun privat del: Årskort kr 180,-, ukekort kr 120,-, døgnkort kr 60,-.

Figur 2: Utviklingen i antall solgte fiskekort og brutto inntekter fra disse på statsallmenningen i Engerdal 1995 – 2019. Inntektskurven viser utviklingen i årlige inntekter regnet i 2019-kroner (SSB's konsumprisindeks).

Fiskekultivering:

Det å legge til rette for at Femund Engerdal har et godt, velkjent og beryktet fisketilbud er av fjellstyrets viktigste arbeidsoppgaver. Fiskekultivering utgjør da også en stor del av "ute-seksjonens" gjøremål. I stikkordsform nevnes: Prøvefiske, uttynningsfiske, daglig drift av sentralfiskeanlegget på Snerta, stamfiske/rogntaking av ørret og røye. Utsetting av fisk til avsidesliggende vann rundt om på allmenningen, hvor den naturlige reproduksjonen av forskjellige årsaker er dårlig eller fraværende, skjer vinterstid med skuter og transportbeholdere med surstofftilførsel. I vann nær vei settes settefisk og yngel ut i sommerhalvåret når næringstilgangen i vatna er gode.

Høsten 2019 fikk vi 3,2 liter røyerogn fra Femund. Hovedleverandør er Olav Riseth, men Arne Elgåen har også levert noe. Dette er omtrent det volumet vi ønsket, og vil godt dekke vårt behov. I Elgåelva, hvor fjellstyret har stamfiskefelle, ble det tatt 2,5 liter ørretrogn til eget bruk. Totalt ble det registrert 30 ørreter i fiskefella i Elgåelva. Vannstanden i elva var varierende gjennom fangstperioden, men totalt sett nokså normal. Snittvekt var på 1,41 kg for hunnfisk og 2,12 kg for hannfisk. Gjennomsnittslengden for hunnfisk var 51 cm og for hannfisk var gjennomsnittslengden 57 cm. Dette gir en K-faktor på 1,14 for hannfisk og 1,06 for hunnfisk. En K-faktor på 1,0 er en i normalt god kondisjon

Ellers har fjellstyret i samarbeid med lokale jakt- og fiskeforeninger bistått NINA med innsamling av skjellprøver fra Femund og Engersjøen som tidligere år. Dette er et ledd i overvåkingen av storørreten i disse sjøene. Resultatene fra skjellanalysene viser at ørretstammen i Femund er stabil over tid m.h.t. vekst, alders- og lengdesammensetning. I Engersjøen viser skjellprøvene at bestanden i all hovedsak består av ung fisk, trolig som følge av hard beskatning.

Fjellstyret har gjennom de siste åtte årene lagt ned en betydelig innsats med tynningsfiske i overbefolkede vann. Flere av disse lokalitetene har stort potensial fra naturens side, men har av ulike årsaker endt opp som mer eller mindre uinteressante fiskevann med svært liten fisk. For å lykkes med slike prosjekter er grundig, systematisk og langsiktig jobb selve nøkkelen. I noen av vannene har tynningen nå pågått over en så lang periode at en nærmer seg å kunne se mer varige endringer i bestandssammensetningen. I 2019 ble Blakksjøen besøkt, og her ser vi nå endringer i bestanden som gir godt håp om at sjøen kan bli et bra fiskevann i løpet av noen år til med kultivering. Under høstens tynning ble det tatt opp 2603 røyer med en samlet vekt på 133,4 kg.

For å kartlegge reproduksjon i gytebekker har fjellstyret utført el-fiske i 3 lokaliteter. Resultatene varierer fra lokalitet til lokalitet og viser at ulike lokaliteter har ulik forutsetning som gytelokalitet. Det gir allikevel viktig informasjon om tingenes tilstand. Dette er forøvrig et viktig kartleggingsarbeid og vil fortsette i åra som kommer.

Fra fjellstyrets fiskeanlegg er det solgt settefisk, yngel og rogn for kr 76 862,- (kr 71 892,- i 2018, (kr 38 092,- i 2017 og kr 37 192,- i 2016). Oversikt over utsettingene fra anlegget fordelt på områder vises her:

Fra fiskeanlegget på Snerita ble det i løpet av året satt ut røye og ørret slik:

Røye:

Tjern/sjøer i Femundsmarka	5820 stk røye
Bufjellet	420 "
Tjern/sjøer Drevsjø – Elgå	3130 "
Sømådalen - Bjønnbergan	980 "
Elvdalen	1350 "
<u>Sum</u>	<u>11700 stk røye</u>

Ørret:

Femundsmarka	100 stk ørret
Tjern og sjøer Drevsjø - Elgå	12460 "
Elvdalen	870 "
<u>Sømådalen</u>	<u>1200 "</u>
<u>Sum</u>	<u>14630 stk ørret</u>

Disse utsettingene fordeler seg på nærmere 100 forskjellige lokaliteter, og inkluderer både yngre og eldre fisk, fra yngel til to-årig settefisk.

Det ble ikke fisket harr for stryking av rogn/melke og videre klekking til harr yngel i 2019. Dette er et tiltak som fjellstyret ikke har bedrevet på flere år. Grunnen til det er at man dels vil sikre den naturlige produksjonen gjennom forvaltningsregler, og dels av økonomiske grunner.

Vannkvalitet:

Fjellstyret har i mange år kalket forsurede fiskevann på allmenningen. Staten gjennom Fylkesmannen har stått for en del av kostnadene med dette. Omkring 40 tjern/sjøer er med i kalkingsprogrammet. Kalkingen, sammen med at den sure nedbøren har blitt mindre, førte til at fylkesmannen friskmeldte alle lokalitetene på forsommeren 2014. Dette betyr at kalkingen har opphørt f.o.m. 2015. Om vannkvaliteten vil holde seg like god i årene framover vil tiden vise. Overvåkingen av miljøkvaliteten i vannene følges fortsatt opp med vannprøver hver vår og høst. De resultatene vi har fått etter opphør av kalkingen, viser at det fortsatt er svært god vannkvalitet i de overvåkede vatna.

Mer urovekkende er kanskje at sjøer i området som Femunden ikke er upåvirket av ulike miljøgifter og mikroplast. Det er derfor viktig at de nasjonale overvåkingsprogrammene følger utviklingen og at det jevnlig analyseres vannprøver fra området.

Jakt

Småviltjakt:

Etter et veldig dårlig år for ryper og skogsfugl i 2015, har fjellstyret hatt en konservativ tilnærming til omfang av jakt på disse artene.. Jaktmessige viktige arter som hare og ryper er i dag klassifisert som «nært truet» i den nasjonale Artsdatabankens s.k. rødliste. Dette betyr ikke at de er utrydningstruet, men at bestandene er så lave at det krever at forvaltere følger nøye med på bestandsutviklingen og tar hensyn i forhold til f.eks jaktuttak. På statsallmenningen i Engerdal har fjellstyret taksert ryper og skogsfugl siden 2007. Resultatene fra disse ser ut til å samsvare bra med den nasjonale trenden i forhold til tetthet av fugl. Produksjonen av kyllinger går opp og ned over tid, men særlig de senere åra har kyllingproduksjonen vært såpass lav visse år, at en ikke kan forvente en rask bestandsøkning.

Etter et par år med oppgang i produksjon og tetthet av ryer og skogsfugl, viste takseringen i august 2019 en nedgang i fugletilgangen. Fjellstyrets vedtak innebar salg av 140 ukeskort i september, men ingen ytterligere jakt utover det. Det er etter hvert vanlig at fuglejakta på statsallmenningen er regulert gjennom fangstbegrensinger samt begrensinger i jaktperiode og kortantall.

Jaktrapportene for september 2019 viser at det totalt ble felt 206 liryper og 16 fjellryper (244 liryper og 10 fjellryper i 2018), 7 orrhaner og 8 tiur, (33 orrhaner og 27 tiur i 2018). For de som fikk tildelt ukeskort for skogsfugl og ryer i september viser statistikken at hver jeger jaktet i gjennomsnitt 3,2 dager (3,2 dager også i 2018). Totalt ble det jaktet 448 jegerdagsverk (449 jegerdagsverk i 2018) og i gjennomsnitt felte hver jeger 0,53 fugl pr jakt dag (0,68 fugl pr jakt dag i 2018). Rapporteringsprosenten for septemberjakta var 80 % (96 % i 2018).

Jakt på andre jaktbare småviltarter ble videreført med fritt kortsalg. Statsallmenningen i Engerdal er populær for harejegere da det er lett å få tilgang til jakta og at området ikke har revirhevdende ulv. Harebestanden i 2019 var jevnt over bra, sjøl om det i løpet av sommeren ble påvist harepest i kommunen. Ser en på inntektene fjellstyret har fra salg av småviltkort i 2019 er regnskapsført inntekt på kr 237 830,- (423 648,- i 2018, kr 399 663,- i 2017, kr 218 680,- i 2016 og 360 111,- i 2015).

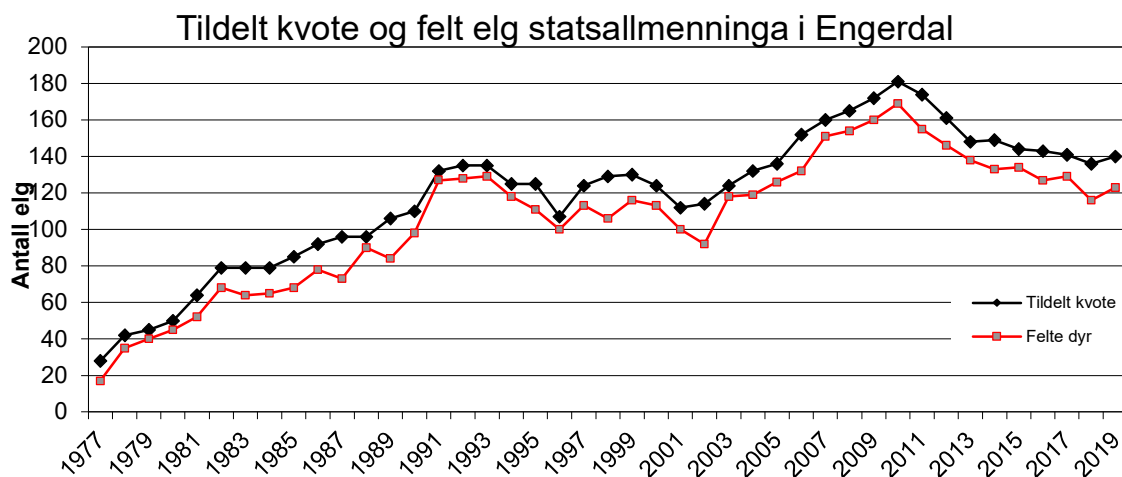
Reinsjakt - Rendalsrein:

Fjellstyret har areal som rendalsreinen benytter og er en av ca 240 medlemmer i Rendal Renselskap. All reinsjakt administreres i sin helhet gjennom renselskapet. Fjellstyret får, dersom økonomien i renselskapet tillater det, utbetalt utbytte i forhold til størrelsen på arealet i likhet med øvrige rettighetshavere. Renselskapet har gjennom flere år hatt besøk av ulv på sine områder og jaktkvotene har variert bl.a. på grunn av dette. I 2019 ble det felt 210 dyr (335 dyr i 2018, 383 dyr i 2017 og 253 dyr i 2016). Det ble derfor utbetalt utbytte også i 2019, og for Engerdal fjellstyre sin del var dette kr 103 630,- (kr 163 880,- i 2018 og 2017).

Elgjakt:

Høsten 2019 var tildelt elgkvote i ordinær jakt på 131 elger (131 i 2018). Det ble felt 123 elger (116 felt i 2018), noe som gir en fellingsprosent på 87,8 % (85,3 % i 2018). Av de 123 skutte elgene var det hele 9 tilleggsdyr som er unormalt mange.

Jaktinnsatsen blant jegerne var som vanlig god og oppgangen i fellingsprosenten kan forklares noe med at det var trekning blant jaktfeltene forrige jakt sesong og mange lag havnet på «ukjent» terreng, denne høsten var jaktlaga bedre kjent på terrenget og jakta gikk bedre. Prosentvis fordeling av felte dyr, biologisk alder i 2019: Voksen ku 18,7 %, voksen okse 18,7 %, ungdyr ku 8,9 %, ungdyr okse 14,6 %, kukalv 19,5 % og oksekulv 19,5 %. Totalt felte hanndyr 65 stk. = 52,9 %, felte hunndyr 58 stk. = 47,1 %. Det ble bare felt 2 piggokser i høst som er unormalt lite og det var 2 kuer under 130 kg og ingen fjordyr under 90 kg. For jegerne og i forhold til avskyttingsmodell i bestandsplanen går disse eldre dyrene som fjordyr, men i fellingsstatistikken blir alle dyr ført etter korrekt biologisk alder. Det som virkelig er bekymringsfullt er at det var 15 kalver under 50 kg og 13 av de kalvene var kukalver. Det er veldig bra at jaktlagene gjør en god innsats og tar ut små kalver for dette er dyr som ikke er bra for elgstammen over tid. Små kalver har et dårlig utgangspunkt og det vil gå lengre tid før de blir produktive i forhold til store kalver. Det ble feilfelt 5 voksne kuer som er likt med foregående år og det ble feilfelt 5 okser som er unormalt mange.

Figur 3: Utviklingen i tildelt kvote og felt elg på statsallmenningen i Engerdal fra 1977 – 2019.

Fra høsten 2018 var det en forandring i føring av sett elgskjemaene. Nå skal alle elgobservasjoner føres opp selv om naboposten har sett den samme elgen tidligere på dagen. Tidligere var det slik at en elgobservasjon bare skulle føres en gang når man antok det var den samme elgen som gikk forbi postlinja. Dette medfører at sett elg tallene ikke er sammenlignbare med foregående år, før vi får en ny tidsserie med sett elgdata. Inntil det skjer kan man følge med på antall dagsverk pr felt elg og den har gått ned fra 20,8 i 2018 til 19,6 i 2019. Det var veldig mange små kalver i høst tross den fine beitesommeren 2019 med mye nedbør og veldig grønt hele sommeren. Mulig noe av årsaken kan være den snørike vinteren 2018 med påfølgende tørkesommer som medførte at kuene var i dårlig kondisjon høsten 2018 og vinteren 2019, og med dårlig kondisjon ved kalving ble det mange små kalver høsten 2019. Tvillingkalvandelen er fortsatt lav i våre områder. Forholdet ku pr okse har variert forholdsvis mye siste årene, men har forhåpentligvis stabilisert seg noe nå. Målsettingen er nå å stabilisere elgbestanden i forhold til bestandsplanens målsettinger for perioden 2018-2021.

Tabell 4: Nøkkeltall fra sett-elg skjemaene, 2008- 2019, for statsallmenningen i Engerdal

Årstall	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sett elg pr. dagsverk	0,50	0,44	0,37	0,37	0,37	0,41	0,43	0,43	0,47	0,47	0,57	0,68
Forholdet ku pr. Okse	1,3	1,4	1,5	1,6	1,8	1,7	1,6	1,7	1,2	1,5	1,4	1,6
Sett kalv pr. kalvku	1,2	1,1	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1	1,2
Antall dagsverk pr. felt elg	16,1	16,4	15,6	19,2	18,1	18,6	21,9	19,9	20,2	17,4	20,8	19,6

I 2019 var grunnavgiften for alle dyregrupper kr 2810,-, mens pris pr kg kjøtt for alle dyregrupper var kr 77,10,-. Kalv under 50 kg, ungdyr under 90 kg, voksne dyr under 110 kg var gratis. Antall kilo elgkjøtt 2019 var 14 590 kg (13 853 kg i 2018). Samlet inntekt fra storviltjakta 2019 (elg, rådyr og bever) ble kr 1 327 297,- (kr 1 234 187,- i 2018).

Det kan nevnes at fjellstyret videreførte ordningen med fire deponeringsplasser for slakteavfall fra elgjakta. Disse ble enkelt tilrettelagt ved at det ble gravd hull i gamle grustak henholdsvis ved Elgå, Sømådal, Drevsjø og Snerta. Tanken med plassene er at jaktlagene skal kunne kvitte seg med slakteavfall på en enkel og kontrollert måte, samtidig som at nedgraving i etterkant kan betraktes som et viltstelltiltak, da det reduserer mattilgangen til smårovviltet.

I området rundt Elgå forårsaker store mengder elg fra Røros/Aursunden/Brekken problemer vinterstid. Gjennom medlemskapet i Nord-Østerdal Røros elgregion (NØRER) arbeider fjellstyret for å løse problemene dette medfører. Hard avskytning i de områdene som har elg som trekker til Femunds østside, samt føring nord ved Feragen for å utsette og på sikt kanskje endre elgens trekk, er viktig i så måte. Fra høsten 2017 har det ikke blitt føret ved Feragen på grunn av skrantesjuken, ved Elgå ble det føret vinteren 2018 etter at dispensasjon ble gitt av Mattilsynet etter søknad fra NØRER, slik dispensasjon ble ikke gitt vinteren 2019. Det kom lite trekkelg til Elgåområdet før jaktidsrammen var omme. Det ble derfor ikke jaktet trekkelg i desember ved Elgå.

Rådyr:

Basert på observasjoner og tilbakemeldinger fra jegere hadde rådyrbestanden en økning fram til 2017. Den gode rådyrbestanden hadde nok sammenheng med privatpersoners foring vinterstid, flere relativt snille vintre, og en lav gaupebestand de siste årene. Vinteren 2018 med de store snømengdene satte rådyrbestanden noe tilbake og det ble funnet flere døde rådyr, spesielt kalver som var helt utmagret. Mattilsynet har vedtatt en forskrift mot foring av hjortevilt grunnet CWD problematikken, men etter hvert ble det gitt dispensasjon av mattilsynet til foring av rådyr etter søknad og det reddet nok mange rådyr vinteren 2018. Vinteren 2019 var snill med rådyra, med mindre snø og ingen harde kuldeperioder og det ble en bra produksjon og godt med rådyr høsten 2019. Tidligere års ordning med avlysningsjakt for bukkejakta ble videreført også i 2019, med den ordningen at det er satt et maksimum med 40 deltagende jegere. Fellingene blir innrapportert fortløpende og det ble felt 13 bukker i løpet av bukkejakta. I ordinær jakt ble det solgt 50 kort. Jaktrapportene viser at det ble felt 9 rågeiter, 24 bukker (inkludert de som ble felt under bukkejakta), 10 killinger, samlet 43 rådyr (fellingsprosent på 68 % (57 i 2018)). Priser 2019: Råbukk kr 450 for å jakte, ytterligere kr 450 ved felling,-, ordinær rådyrjakt kr 800,-, killing tilbakebetalt kr 400,- ved felling. Fjellstyrets inntekt fra rådyrjakta var kr 57 750,-.

Tabell 3: Statistikk for avskyting rådyr på statsallmenningen i Engerdal 2007-2019

Årstall	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kvote	30	30	32	42	43	44	56	69	90	78	74	60	63
Felte dyr	18	15	22	14	16	18	29	40	47	46	41	34	43
Felling %	60	50	69	33	37	41	52	58	52	59	55	57	68

Bever:

Under beverjakta 2018/2019 ble det felt 10 bevere av en kvote på 17 (59 % felling). Fjellstyrets inntekt fra beverjakt var i 2019 kr 8 000,-. Fjellstyrets inntrykk er at det har vært en nedgang i bestanden, og avskytingen de siste åra har vært lav. Avskytingen ligger under det som er målsetting i bestandsplanen. I en del områder er det mattilgangen som har medført en nedgang i bestanden, ved andre lett tilgjengelige beverlokaliteter er det jakttrykket som har redusert bestanden. I områder som vassdragene i Femundsmarka blir det ikke jaktet grunnet vanskelig tilgjengelighet. Det er utfordrende å ha god oversikt over bestandsstørrelsen til enhver tid, og enda vanskeligere å styre beskatningen som man ønsker. Hvis målet er å utnytte beveren best mulig som en interessant jaktmessig ressurs, bør man i større grad gå inn for å spare de produktive hunddyrene og beskatte ungdyrene i stedet. Dette er imidlertid vanskelig i praksis, da en kun har størrelsen å sortere dyrene etter i den praktiske jaktsituasjonen. En driftsplan for viltstellområde III (statsallmenningen) er utarbeidet. For videre registrering av beverens utvikling er man avhengig av opplysninger fra bl.a. beverjegere, elgjaktlagene på allmenningen og øvrige turgåere.

Tabell 4: Statistikk for avskyting bever på statsallmenningen i Engerdal 2010-2019

Årstall	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Kvote	30	30	30	30	25	15	15	15	17
Felte dyr	17	20	14	15	7	5	5	8	10
Felling %	57	67	47	50	28	33	33	53	59

Smårovvilt:

Det har tidligere i fagkretser blitt ansett som fånýttes å beskatte smårovvilt med tanke på å bedre forutsetningen for gode småviltbestander. Denne oppfatningen har endret seg noe, særlig hva beskatning av rødrev og mår angår. Vinteren 2017 var det lite ungrever og det ble felt lite rev og selv om sommeren 2017 hadde en bra produksjon med revevalper, noe som syntes på sporsnøen fram til nyttår, ble det felt lite rev selv om det var en økning i revestammen. En av årsakene til nedgangen kan være minskende interesse blant åtejegerne som er den mest effektive gruppen av revejegerne. Vinteren 2018 var det mer rev og med gode småviltbestander kombinert med en del smågnagere var det mange revekull sommeren 2018 som greide seg bra. Vinteren 2019 var det flere flinke åtejegerne som skøyt en del rev. Våren 2019 var det lite smågnagere og det var ikke så mange revekull som gikk fram og høsten 2019 var det mest voksne rev som ble skutt som tydet på dårlig produksjon, men det var en del rev og antallet skutte rev har økt merkbart i 2019.

Det har blitt fangstet like mange mår i 2019 som året før så det kan virke som bestanden er stabil uten at fangststigningen er undersøkt.

I 2012 var det en del fjellrevobservasjoner i Femundsmarka og det fortsatte vinteren 2013 og litt utover sommeren. Vinteren 2014 var det noen udokumenterte fjellrevobservasjoner i Femundsmarka, men hverken i siste halvdel av 2014 eller 2015, 2016, 2017 og 2018 har det kommet inn meldinger om fjellrev som er dokumentert. Generelt har fjellreven i Sør-Norge hatt en positiv bestandsutvikling de siste årene. Det ble dokumentert en fjellrev sør i kommunen sør for Storhøa vinteren 2019.

Tabell 5: Statistikk for felt/fanget smårovvilt på statsallmenningen i Engerdal 2008-2019

Andre viltarter	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mink	28	44	38	6	27	12	10	11	12	6	26	35
Mår	24	12	16	18	32	17	21	13	9	10	24	24
Rev	132	125	115	166	140	123	78	101	91	44	85	116
Røyskatt	14	12	4	12	25	3	13	17	10	1	6	7
Kråkefugl	122	117	86	203	123	129	145	168	94	45	114	157

Store rovdyr:

Jerv: Jervebestanden har de senere år økt merkbart over hele kommunen, og det er nå vanlig med jervobservasjoner over hele Engerdal. I 2019 ble det dokumentert to jerveynglinger i kommunen. Det ble gjort forsøk på hiuttak i Femundsmarka av hensyn til de samiske reinbeiteinteressene i området uten å lykkes. Under lisensjakta i 2019 ble det skutt 2 jerver nord for Drevsjø.

Gaupe: I 2015 var det en merkbar økning i antall gaupeobservasjoner og det ble dokumentert ei gaupe med unge og i tillegg var det flere enslige gauper som hadde tilhold eller var innom kommunen. Høsten 2016 ble det dokumentert ei gaupe med unge ved Engerdalssetra og det var jevnlig meldinger om gaupespor. Det var mest gaupetraffikk i Elvdalen og brattliene sør i Engerdal, men var også spor ved Lillebo i høsten 2016. Vinteren 2017 var det mange meldinger om gaupespor. Høsten 2017 var det tidlig sporsnø og fram til jul var det nesten ikke gaupespor å se i kommunen. I 2018 og 2019 har det vært veldig få spormeldinger av gaupe. Bestandsmålet for antall ynglinger av gaupe i Hedmark er ikke oppnådd og det ble derfor ikke lisensfelling på gaupe i Hedmark vinteren 2019.

Ulv: I 2016 ble det registrert 5 forskjellige ulver i kommunen ut ifra dna-prøver, 3 hunner og 2 hanner. I tillegg var det flere synsobservasjoner av ulver og en gråhund ble hardt skadet av to ulver sør i kommunen under elgjakta. Våren 2017 ble det skutt en ulv av SNO under skadefelling i Bjønnberga med helikopter. Osdalsflokken hadde reviret sitt ned til Femundselva i Elvdalen og under elgjakta høsten 2017 ble ulv observert av elgjegerne i Skjærbekkdalen og da var flokken på 12 dyr. Vinteren 2018 ble denne flokken tatt ut på lisensjakt med unntak av en tisperalp som holdt seg i området og begynte markere revir sammen med en hanne og det ble funnet dna fra begge i Elvdalen i løpet av sommeren og høsten 2018. Før jul ble dette revirmarkerende paret tatt ut på lisensjakt ved Sjølisand. Vinteren 2019 var det lite ulvetraffikk før det på vårparten var ei ulvetispe innom sør i kommunen. Det var rolig gjennom sommeren fram til senhøsten 2019 hvor en genetisk viktig ulv begynte å ta reinsdyr nord for Drevsjø. Det ble først gitt skadefellingstillatelse, men når svaret på dna-analysen kom og det viste seg å være en genetisk viktig ulv ble jakta stoppet, og etter at det ble sporsnø ble ulven radiomerket med halsbånd og flyttet til Kongsvingerområdet. Ikke uventet fikk denne «Elgå-ulven» mye mediaoppmerksomhet og navn etter området den ble innfanget i.

Bjørn: Innsamling av DNA fra bjørn med påfølgende analyser viser at det minimum var 9 bjørner innom Engerdal i 2013, hvor 4 var binner og 5 hannbjørner. Resultatene for 2014 viste at det var minimum 8 hannbjørner og 1 binne som hadde vært innom kommunen. I 2015 var det bare 2 hannbjørner som fikk dna treff. For 2016 ble det innlevert 16 prøver og det ga treff på 3 hanner og ei binne, og 14 prøver i 2017 ga også treff på 3 hanner og ei binne, men ingen av de 4 bjørnene i 2017 var noen av de samme som ble registrert i 2016, overraskende nok. To av de hannene som ble registrert i 2017 er registrert som døde nå, antagelig felt i Sverige under høstens jakt der. I løpet av 2018 kom det inn 10 dna prøver og fra disse kan det dokumenteres minst to ulike individer; ei binne og en hannbjørn. Høsten 2019 ble det for første gang i nyere tid skutt en bjørn på lisensjakt nord for Drevsjø i Jyttingsmarka. Det var ei bjørnebinne med mjølk i juret som var aleine og det har ikke blitt observert noen bjørneunger i området før eller etter den binna ble skutt. Etter denne hendelsen ble lisensjakta på bjørn stoppet innenfor Elgå beitedistrikt. Det er innlevert 18 dna prøver i løpet av 2019, ikke alle prøvene har fått dna-treff på kjønn og individ. Av de som har fått treff er det ei binne ved Skjervagen og ei binne nord for Lillerøåsen i tillegg er det 3 hanner, en i Kuhølet, en i Litlseteråsen og en nord for Lillerøåsen.

Annen inntektsgivende virksomhet

Mose:

Mose (kvitkrull) er en verdifull ressurs som tidligere sysselsatte mange plukkere rundt om på allmenningen. Interessen er imidlertid ikke lenger det den var. Fjellstyret har avtale med med 2 aktører som benytter statsallmenningen for plukking av mose, fremst i området rundt Elvbrua. Bare den ene aktøren sanket mose i 2018, men i tillegg ble det plukket litt mose som støttefor til rein utenfor reinbeiteområdet. Administrering av moseressursen på statsallmenningen ga i 2019 en inntekt på kr 9 200,- (kr 6 560,- i 2018, kr. 950,- i 2017, kr 32 140,- i 2016 og kr 39 772,- i 2015).

Bikubeleie:

Fjellstyret har utleieavtale med Hedmark Birøkterlag om vel 130 plasser for bikuber under ettersommerens lyngtrekk, en avtale sikret en inntekt på kr 42 240,- (46 080,- i 2018, kr 48 080,- i 2017 og kr 42 240,- i 2016). De innenbygdsboende birøktere som ønsker å utnytte de lokale naturressurser betaler i kraft av bruksretten for øvrig ikke terrengleie til fjellstyret.

Hundesport:

Jakthundprøver, brukshundprøver, samt jakthundtrening i deler av allmenningen er populært. Prisen ved hundepøver/arrangementer er kr 60,- pr hund pr dag, mens kurs med en ukes varighet koster kr 250,- pr hund. Femund Jakt- & Fuglehundskole leier Sollerøya, Digerneset og Sømåkvolve av fjellstyret, Hedmark Oppland Fuglehundklubb leier Båren dressurområde. Interessen for å trene jakthunder er økende. Sølénstua Camp & Hytter leier et større område ved Sølénstua for brukshunder. Sistnevnte aktør har bygget opp et godt miljø rundt trening av brukshunder (schæfere og lignende). Fjellstyret selger ellers treningskort for fuglehunder, harehunder og elghunder på store deler av allmenningen. Sum inntekt hundesport i 2019 var 105 475,- (kr 95 245,- i 2018, kr 89 185,- i 2017, kr 73 020,- i 2016 og kr 47 905,- i 2015).

Festeinntekter:

Festeinntektene i 2019 var kr 687 772,- (678 105,- i 2018, kr 637 338,- i 2017, kr 612 731,- i 2016 og kr 591 275,- i 2015). Fjellstyrets andel av festeinntektene har hatt en økning de senere åra, noe som i stor grad skyldes at mange festekontrakter etter et visst antall år reguleres. Etter fjellovens bestemmelser skal halvparten av festeavgiften på fritidseiendommer på allmenningen tilfalle fjellkassa. Fjellstyrets inntrykk er at det etter noen stille år i hyttemarkedet, nå er større etterspørsel igjen. Det er fortsatt god tilgang på ledige tomter på statsallmenningen i Engerdal.

Vegen Snerta – Elvbrua:

Fjellstyret har gjennom en leieavtale med Engerdal kommune driftsansvaret for den kommunale vegen mellom Snerta og Elvbrua. Vedlikeholdsutgifter og brøyteutgifter blir finansiert ved bompengavgift. Bompenginntektene var i 2019 kr 56 265,- (2018: kr 56 630,-, 2017:kr 40 067,- og 2016: kr 72 729,-), mens vedlikeholdsutgiftene var kr 105 244,- (kr 82 140,- i 2018, kr 91 153,- i 2017, kr 66 662,- i 2016). Drift av veien gikk derfor med et underskudd på kr 48 979,- (kr 25 510 i 2018, kr 51 086,- i 2017). Resultatet er i stor grad avhengig av hvordan vær- og føreforhold er, som i sin tur er avgjørende for vedlikeholdskostnadene. Veien har vært åpen hele 2019.

Fjellstyrets koier.

Fjellstyret eier i dag 14 koier hvorav 3 leies ut til allmennheten gjennom Inatur.no. Dette er: Hognsjøbekkbua som opprinnelig er oppført som gjeterbu og som fjellstyret kjøpte tilbake når det ble slutt på å ha beitedyr i dette området, Isterfossbua som tidligere var hvilerom brukt i forbindelse med klekkerivirksomheten ved Isterfossen og Sømåkvolvebua. I 2018 kjøpte 11 skogshusvær av Statskog SF. Koiene vil bli klargjort og tilgjengelige for allmennheten fortløpende, og 5 av disse er klare for utleie til våren 2020. Koiene som fjellstyret har overtatt er Tjønnooddkoia, Brenthaugkoia, Hansbekkoia, Steinvika (Nord), Elvålskoia, Vesterøya, Nymokoia, Sveenkoia, Dambua og Kroketsjøkoia. Sistnevnte har vært disponert av Femund JFF og fjellstyret har intensjon om at den ordningen skal fortsette. I tillegg har fjellstyret overtatt en garasje ved Femundssundet som benyttes som lager.

Samlet var disse i virksomhetsåret 2019 utleid i 242 døgn (183 døgn i 2018, 197 døgn i 2017), noe som tilsvarer et belegg på 22 % (19 % i 2018, 20% i 2017). Inntektene har økt de seinere åra og var i 2019 kr 193 040,- (2018:129 360,- og 2017: kr 141 812,-) Drifts- og vedlikeholdsutgiftene har også økt gradvis de senere åra og var kr 155 066 (153 703,- i 2018 og kr 42 775,- i 2017).

Salg av tjenester:

Statens Naturoppsyn kjøpte i 2019 tjenester fra fjellstyret for kr 690 099,- (kr 895 265,- i 2018, kr 792 380,- i 2017 og kr 693 924,- i 2016), herunder skjøtsels- og oppsynstjenester og rovviltarbeid. Timeprisen for SNOs tjenestekjøp er regulert gjennom en sentral avtale mellom SNO og Norges fjellstyresamband. Omfanget av tjenestekjøpet kan variere noe fra år til år. Det vesentlige av oppsynet og skjøtselsarbeidet er konsentrert til Femundsmarka nasjonalpark, men også noen ressurser brukes på de andre verneområdene på allmenningen. Statens Naturoppsyn kjøper rovviltkompetanse av fjellstyret gjennom en fast rovviltkontakt. Dette arbeidet dreier seg om sporregistreringer og bestandsundersøkelser angående store rovdyr, spesielt jerv, ulv og bjørn, samt skadedokumentasjon på husdyr i kommunen. En del av tjenestesalget til SNO er også relatert til overvåking av hubro samt kontroll av motorferdsel i utmark.

Også i 2019 solgte Fjellstyret tjenester til Norsk Institutt for Naturforskning (NINA), Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia, Os fjellstyre og viltstellområdene sør i Engerdal kommune. Tjenestesalget til NINA dreier seg om feltarbeid i forbindelse med et miljøovervåkingsprogram i Gutulia, og er avtalt videreført også i kommende år. I tillegg utførte fjellstyret elgpeiling i Selbu som en del av CWD-overvåkingen. Nasjonalparkstyrets tjenestekjøp er knyttet til skjøtselsinnsatser i Femundsmarka og Gutulia Nasjonalparker. Tjenestesalget til Os fjellstyre er oppsyn og saksbehandling. I forbindelse med småviltjakt utfører fjellstyret også jaktoppsyn for de private rettighetshavere i Engerdal.

Ikke inntektsbringende arbeid

Oppsyn:

Det er i løpet av virksomhetsåret 2019 brukt 694 timer (998 timer i 2018, 764,5 timer i 2017 og 924 timer i 2016) til rent oppsyn og totalt kontrollert 412 fiskere (431 i 2018, 561 i 2017 og 521 i 2016), 18 småviltjegere (67 i 2018, 35 i 2017 og 36 i 2016) og 459 storviltjegere (333 i 2018, 405 i 2017 og 57 i 2016). Antallet kontrollerte i forbindelse med motorferdsel i utmark var 68 (72 i 2018). Fjelloppsynet har under virksomhetsåret ikke levert noen rapporter for brudd mot gjeldende bestemmelser knyttet til jakt, fiske og annet (i 2018 ble 7 forhold rapportert). En viktig funksjon med oppsynsvirksomheten er at en får informert et stort antall personer og dette har en preventiv virkning. Totalt har 929 personer snakket med våre fjelloppsyn i felt i 2019 (929 i 2018, 908 i 2017 og 927 i 2016).

Heggeriset/Hylleråsen viltstellforening, viltstellområde II i Engerdal og Os fjellstyre kjøpte oppsynstjenester og Engerdal fjellstyre under småviltjakta som foregående år.

Kurs/samlinger/kompetanseutvikling:

Fjellstyreansatte har deltatt på fagsamling for SNO og Fjelloppsynet, samt på det nasjonale hjorteviltseminaret. Som tidligere år deltok alle ansatte på samlingen for alle Fjelloppsyn som i 2019 var i Stjørdal.

Renovasjon:

Fjellstyret hadde også i 2019 ansvaret for å tømme og frakte vekk søppel fra Røa i nord til Trysil grense sør for Husfloen i sør fra fjellstyrets mange søppelstativer som er plassert ut langs vassdragene ved populære raste- og leirplasser. Det er FIAS som tar hånd om all søppel som leveres. Fjellstyret tar utgiftene ved å reise rundt og tømme søppelstativene, samt å rydde på leirplassene. Fordi avstandene er store har man måtte finne ulike løsninger angående levering. I Elgå leier fjellstyret container, noe søppel leveres til mottaket på Drevsjømoen, og fra Elvdalen - Sølenområdet har man en avtale om levering til container som Sølenstua Camp & hytter leier. Ordningen kostet fjellstyret kr 34 817,- (kr 44 613,- i 2018, kr 33 280,- i 2017 og kr 37 065,- i 2016), i tillegg til eget arbeid med å organisere opplegget. Fjellstyret har også tatt ansvar for skjøtsel av en rekke leirplasser og utdoer på allmenningen for å unngå uønsket forurensing. Årlig må disse ettersees og tømmes. Noen doer og gapahuker begynner å bli preget av slitasje og har vedlikeholdsbehov. Det er byttet tak på flere gapahuker og utdoer i 2019.

Åpne buer:

Fjellstyret har ansvaret for vedlikehold og ved til 17 åpne buer. Mange av buene er fine turmål hvor en eksempelvis kan koke opp kaffe eller grille pølser. I 2019 er det utført mindre reparasjoner og vedlikehold ved flere av buene og det er byttet tak på Martin Brennoddnbua. Fjellstyret utfører også oppsyn og vedlikehold av Statskogs åpne buer. Fjellstyret har ansvaret for følgende åpne buer: Tangjotbua og Gråhøgdbua i Søre Elvdal. Århovdbua i Sømådalen, Volslåtthua vest for Risbakken, Rønningsodden, Bjøråskrokbua, Litlkjølbua og Pikkrøvbua på Kvisleflået. Kvannjotbua sør for Kvilten, Steinbua i Varmsbekkroa, Martin Brennoddnbua i Jyltingsmarka, Litsjøbua, Båthussjøbua og Djupsjømyrbua og Kjølvollen i Elgådalen samt Storbekkbua og Skavaroddbua. Det er tidligere satt opp skilter som lettere viser hvor buene ligger. I tillegg utfører fjellstyret tilsyn med Statskogs åpne buer på allmenningen; Sørsjøbua, Galtstrømmen, Gråsnsvika og Røosbua.

Andre gjøremål:

Engerdal fjellstyre har også i 2019 hatt tilsyn med den universelt utformede rasteplassen ved Glen. Sammen med Statskog og Femund JFF arrangerte fjellstyret fiskedag for barnehagen og 7. klasse i ungdomsskolen på Blokkodden. Bitevillig småmort og rensing av fisk skapte stort engasjement hos de minste. I juni var fjellstyret lokal tilrettelegger for fiskehelg i regi av Norsk Antirasistisk senter (Wild X) ved Sørsjøen for innvandrerungdom. Flere av ungdommene opplevde å få fine gjedder samt mestringen ved det å overnatte ute. Under sommeren hadde også fjellstyret ved 2 tilfeller ansvaret for det faglige programinnslaget ved Gutulisetra. I samarbeid med Norges Fjellstyresamband var Engerdal Fjellstyre representert med stand på de Nordiske Jakt- og Fiskedager i Elverum i august.

Landbruk og beiting**Seter og beitebruk i allmenningen:**

Den tradisjonelle seterbruken har gått sterkt tilbake de siste 40 - 50 år. Av de mange setrer på allmenningen er det ingen som lenger kan sies å ha tradisjonell drift. På noen få voller kan det forekomme beiting eller begrenset slått under sesongen. En del seterhus brukes i fritidssammenheng, mens andre er i forfall.

Beitebruk storfe:

Storfeholdet har vært relativt stabilt de senere år. Trenden er imidlertid negativ, idet antall bruk i aktiv drift heller avtar enn øker. En markert endring fra tidligere er at stadig flere storfebrukere har sine besetninger på inngjerdet kulturbeite. Bruken av utmarksbeite til storfe er etter hvert meget beskjedent. Sviktende lønnsomhet og kostbare krav til driftsbygninger m.v. skaper visse utfordringer for storfeholdet. Til tross for enkelte utfordringer, er det også noen som er villige å satse innen næringen, så også i Engerdal. Et godt bilde på dette er at fjellstyret i virksomhetsåret innvilget hele 9 etablererstipend knyttet til landbruket gjennom sitt Bidragsbudsjett.

Beitebruk småfe:

Beitende småfe på statsallmenningen har blitt en sjeldenhet grunnet liten lønnsomhet i næringen og årlige rovdyrskader. Flere saueiere med beiterett på statsallmenningen flyttet i 2003 til Sålekinna i Tolga/Os for å unngå de største rovdyrskadene. Erfaringer fra Sålekinna har vært overveiende positive, men de siste årene har saueierne opplevd til dels omfattende tap på grunn av jerv. På få år har de fleste småfeholdere på statsallmenningen avvirket sitt dyrehold. Omfattende rovviltangrep på beitedyr er vesentlig årsak til dette.

Beitebruk rein:

I Svahken sijte er det 6 siidaandeler som til sammen har beiterett til 3.000 produksjonsdyr (vinterflokk etter slakting) i nord-østre delen av allmenningen. Øvre reintall pr. driftsenhet er satt til 500 rein i vårflokk. Helårsområdet går ned til Femundsenden – Drevsjø - Lillebo. Bjørn, gaupe, jerv, kongeørn og tidvis ulv finnes i beiteområdet, og skaper problemer for reindrifta. Næringen har de siste årene meldt om høye tap av kalv fra kalvemerking fram til slakting. Dette skaper raskt problemer for reinstammen og næringen.

Sjøl om det vinterstid har beitet en del ren utenfor reinbeiteområdet, har det de siste åra vært betydelig færre rein å se på innmark i sommerhalvåret utenfor reinbeiteområdet. Sperregjerdet mellom Femundsenden og Lillebo må sies å ha bidratt til redusert konfliktnivå.

Økonomi

Driftsregnskap for 2019 viser følgende hovedtall:

Sum driftsinntekter:	kr 7 041 606,-
Sum driftsutgifter:	<u>kr 7 180 943,-</u>
Sum driftsresultat	kr -139 337,-
+ Finansinntekter	kr 65 935,-
<u>Driftsresultat før bidrag</u>	<u>kr - 73 402,-</u>
Bidrag:	
Bidrag til næringsformål	kr 549 288,-
Bidrag til allmennyttige formål mm	<u>kr 196 000,-</u>
<u>Sum utbetalte bidrag</u>	<u>kr 745 288,-</u>
<u>Netto kapitalreduksjon</u>	<u>kr 818 690,-</u>

Driftsresultatet viser et underskudd på kr 73 402,- før bidragsutbetalinger. Vurdert opp mot vedtatt driftsbudsjett for 2019, hvor det ble budsjettert med inntekter på kr 7 248 000,- (inkl finansinntekter) og kostnader på kr 6 525 000,-, må driftsresultatet sies å være dårlig. Avvik i forhold til budsjettert driftsresultat er kr 796 402,-, og årsresultatet må derfor sies å være dårlig sett opp mot målsettingen.

Fjellstyret utbetalte totalt kr 745 288,- i bidrag for 2019. Fjellkassa har dermed en netto kapitalreduksjon på kr 818 690,-. For nærmere detaljer angående økonomi, vises det til tallene i det etterfølgende regnskap.

Engerdal fjellstyre, 17. mars 2020.

Ristin Mortensson (styreleder)

Reidar Åsgård (nestleder)

Halvor Hansson

Lars Ivar Danielsen

Lena Øien